

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 47.

24. studenoga 2005.

cijena 80 Ft

„Plava boja snijega” u Hrvatskom kazalištu Pečuh

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna” str. 2. – Europa – dijalog naroda, kultura i jezika str. 3. – Najsuvremenija informatička učionica str. 4. – Jesenski seminar Mladine europskih narodnih grup MEN/JEV str. 5. – Prvo spravišće petrovskih čuvarov običaja str. 6. – Hrvatska večer u Harkanju str. 7. – Praizvedba u Hrvatskom kazalištu str. 8. – Znanstveni simpozij u Budimpešti – „Etnografska istraživanja Hrvata u Mađarskoj” str. 9. – Hrvatska večer str. 10. – Martinje u Sumartonu str. 12. – Razum nije samo um i pamet str. 13. – Hrvatski večer u Kisegu str. 14. – Tvoj slavni dolazak iščekujemo str. 15.

Događaj tjedna

ZAGREB – Hrvatski premijer Ivo Sanader 10. studenoga je i službeno najavio početak radova na mostu koji će spajati poluotok Pelješac i kopno, a čijom će izgradnjom putnici biti oslobođeni prelaženja državne granice Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Naime, radi se o 14 kilometara područja Bosne i Hercegovine koji odvajaju južnu Hrvatsku na dva dijela. Predviđa se izgradnja mosta u dužini od 2 374 metara i širine 15 metara, visine 30 metara iznad razine mora, kako bi i brodovi mogli nesmetano uplovljavati u malostonski zaljev. Most će ležati na 14 stupova koji će biti zabetonirani na 70 metara morske dubine. Dakle, visina mosta u cijelosti ispod i iznad razine mora bit će 100 metara. Po planovima most bi trebao biti gotov do 2009. godine, a ukupni troškovi njegove gradnje kreću se od 250 do 300 milijuna eura. Most će biti sastavni dio autoceste Ploče – Dubrovnik i omogućit će građanima Hrvatske da bez putovnice putuju u južnu Dalmaciju i Dubrovnik, a i strani turisti će se korištenjem ovoga mosta moći sigurnije i brže kretati prema hrvatskom jugu. Napomenimo kako je u prvih deset mjeseci 2005. godine od 440 890 mađarskih turista koji su posjetili Hrvatsku tek njih 23 175 za cilj svoga putovanja izabralo južnu Dalmaciju.

BAJA – Hrvatska državna samouprava priređuje savjetovanje za predsjednike i zastupnike hrvatskih samouprava i udruga s naslovom *Izmjene i dopune zakona u svezi s manjinama*, koje će se održati u petak, 25. studenog 2005. u Baji u zgradi Omladinskog tabora (Petőfijev otok 5) s početkom u 14.30 sati. Nakon otvorenja i pozdravnih riječi dr. Mije Karagića, predsjednika HDS-a, predavanje na temu *Izmjene i dopune zakona u svezi s manjinama* održat će Márta Braunsteiner Magyar, a manjinske samouprave u Bačko-kiškunskoj županiji predstaviti će županijski referent za manjine István Hajdú. U nastavku slijede rasprava sudionika, pitanja i odgovori.

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava toga grada od svog osnutka svake godine organizira hrvatski bal u mjesecu studenom. Ovaj put će se on održati 26. studenog u restoranu Ambrozija. Program i glazbu će nuditi tamburaši iz Legrada te Zabavni bend iz Fičehaza. Karte se mogu kupiti u uredu samouprave.

Koliko stoji Europska unija i koliko će ona stajati s povećanim brojem članica i s onima kojima trenutno vodi pristupne pregovore? Sve se češće postavlja ovo pitanje u predvečerje europskog sastanka na vrhu koji bi se trebao održati u prosincu. Unija kaže kako je upravo Mađarska zemlja članica koja ima jedan od najvećih deficita, mađarska Vlada se ne slaže s time.

Polako, ali sigurno počinjemo zaboravljati na sve i usredotočujemo se na prosinac i na adventsko razdoblje. Iako je do Božića više od mjesec dana, blistavi lampioni, okićena drvca mame nas u trgovačka središta, na sajmove ... Hrvati diljem Mađarske pripremaju se za božićne, adventske koncerte, javne tribine, balove kojima će oprostiti staru i dočekati novu godinu.

Prošli tjedan u našoj budimpeštanskoj školi održan je Tjedan gradišćanskih Hrvata, u Sambotelu je otkrivena spomen-ploča hrvatskom banu i pjesniku Ivanu Mažuraniću, te održan simpozij, bajski su Hrvati otkrili spomen-ploču književniku Stipanu Grgiću Krunoslavu na zgradi fancaške škole. U Aljmašu su se sjećali Ivan Antunovića, i prikazali ponovno izdani Antunovićev „Slavjan”. U Pečuhu je boravio ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Nikola Jelinčić, u Etnografskom muzeju otvorena je izložba „Hrvatska narodna glazbala”, Matičin projekt koji putuje po europskim izložbenim prostorima. Prva premijera ove kazališne sezone zbilja se prošloga tjedna u Hrvatskom kazalištu Pečuh ... „Povijesni trenutak” zbio se u Hrvatskom klubu Augusta Šenoae. Prvi

put je u Pečuhu na književnoj tribini bio nazočan jedan gradišćankohrvatski pjesnik iz Austrije, Andi Novosel. Ne znam jesu li hrvatski pjesnici iz Mađarske već bili gosti gradišćanskih Hrvata. Biti ili ne biti? – zapitao se pjesnik, i zaključio kako danas Hrvati u Gradišću, u njegovu rodnom selu Novoj Gori ne govore više hrvatski jezik, te kao hrvatske manjinske zajednice žive u rezervatima, a njihova je književnost u getu geta, u kojem je neminovno kako će jezici kao i ljudi umrijeti.

Ja se ipak nadam da neće umrijeti s nama. Usprkos „lojalcima na lancima”, kako bi pjesnički rekao Andi Novosel.

Za mene je događaj tjedna bio uspjeh što ga je na IV. festivalu narodnosnog filma u budimpeštanskom Kinu „Művés” osvojio film kolege novinara Hrvatske kronike Ivana Gugana. Ivanov film „Glas iz daljine” proglašen je najboljim filmom u konkurenciji 18 filmova koji su u posljednje dvije godine izašli iz radionica narodnosnih uredništava Mađarske televizije. Urednik i reporter nagrađenog filma jest Ivan Guban, snimatelj Vilmos Bösz, redateljica Tímea Martin, tonmajstor Kálman Marosics, montažer József Ursprung. Jedini je to film koji je uredništvo Hrvatske kronike predstavljao na ovogodišnjem IV. festivalu narodnosnog filma. Priča je to o Hrvatima u Rumunjskoj, o maloj zajednici karaševskih Hrvata koja u rumunjskim brdima u svojim sedam naselja, čuvajući jezik i kulturu, živi već stoljećima. Čestitam Ivanu i njegovim suradnicima na još jednom uspjehu.

Film Ivana Gugana „Glas iz daljine” proglašen je najboljim filmom IV. festivala narodnosnog filma. Ivan u društvu kolegica

Međunarodna konferencija „Europska integracija i manjine“

Europa – dijalog naroda, kultura i jezika

U glavnoj organizaciji Europske akademije (EALIZ) sa sjedištem u Beču i bajske Visoke nastavničke škole „József Eötvös“, u Baji je od 10. do 12. studenog održana međunarodna konferencija pod naslovom „Europska integracija i manjine“, koja je ostvarena u suorganizaciji s nekoliko civilnih udruga i zaklada u Mađarskoj i Austriji, među njima i Paneuropskog pokreta iz Beča. Glavni organizator i domaćin skupa bio je gospodin Antal Zorn, glavni tajnik Visoke škole u Baji.

Otvarajući skup koji je upriličen u Prosvjetnome središtu Attila Józsefa, u ime pokrovitelja, predsjednika Skupštine Bačko-kiškunske županije dr. László Balogha, sudionike je pozdravio dopredsjednik županijske skupštine Albert Alföldi. Među ostalima on je naglasio kako Mađarska ulaskom u Europsku uniju može uzeti primjer od svojih nacionalnih i etničkih manjina, koje su pokazale na koji način u drugoj jezičnoj sredini treba očuvati nacionalnu svijest, materinski jezik, kulturu i običaje. Bajski gradonačelnik Péter Széll uz drugo istaknuo je višenacionalnost i višejezičnost podunavskih zemalja čiji narodi stoljećima žive zajedno, a očuvali su svoj materinski jezik, kulturu i običaje. Dobar primjer za to je i Baja sa četiri manjinske samouprave. Model koji treba slijediti spomenuo je Opće prosvjetno središte Nijemaca u Mađarskoj koje uspješno radi u Baji.

Uvodnim riječima okupljenima se obratio dr. Jenő Kaltenbach, ombudsman za manjine pri Parlamentu, koji je govorio o položaju nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj.

Kako je naglasio jedan od sudionika, glavni ravnatelj Zaklade Józsefa Antala Gábor Kiss, Europska integracija je dijalog jezika, kulture i običaja, a to je tijek koji nam predstoji.

S naslovom „Budućnost nacionalnih manjina u Karpatskom bazenu“ u zanimljivome povijesnom predavanju dr. Géza Jeszenszki, bivši ministar vanjskih poslova Republike Mađarske, osvrnuo se na povijest i položaj mađarske manjine u susjednim zemljama, i to s obiljem podataka o brojčanosti Mađara i drugih naroda, među njima i

nacionalnih manjina u Karpatskom bazenu posljednjih stotinu i više godina. Pri tome je uz ostalo priznao da ni položaj nacionalnih manjina u mađarskoj nije bio uvijek zadovoljavajući, a bilo je povijesnih razdoblja kada njihova opravdana borba za nacionalna prava nije bila priznata od mađarske državne politike.

Predviđeno je da se na kraju dana predstavi pet najbrojčanijih nacionalnih manjina u Mađarskoj. Tako su svoje zajednice predstavili Gyula Alt u ime Slovačke državne samouprave, Otto Heinek, predsjednik Njemačke državne samouprave, a zamijenivši dr. Miju Karagića, predsjednika HDS-a, Hrvate u Mađarskoj predstavio je Joso Ostrogonač, predsjednik Saveza Hrvata. On je ukratko podsjetio na utemeljenje krovne udruge Hrvata u Mađarskoj prije 15 godina i predstavio Hrvate u Mađarskoj s posebnostima po jeziku, kulturi i običajima različitih etničkih skupina od Bačke do Gradišća. Kako je dodao, hrvatska je zajednica krenula putem izgradnje kulturne autonomije preuzimanjem santovačke hrvatske škole, a danas u održavanju ima svoju izdavačku kuću, znanstveni zavod, kazalište, kulturno središte na Pagu i omdnevna internetski radio. Među najvažnijim zadaćama istaknuo je izgradnju hrvatskoga školstva, sa željom da se osim Budimpešte, Pečuha, Santova, u zadnje vrijeme Petrova Sela i Martinaca, i u drugim školama utemelji hrvatska, dvojezična nastava. Od problema izdvojio je neprimjerenu potporu civilnih udruga, kao što je i Savez Hrvata, napomenuvši da je u posljednjih deset godina financijska pomoć smanjena na četvrtinu. Prema njemu upravo Savez imaće važnu ulogu u pripremi manjinskih izbora koji će se održati iduće godine.

Kao najveći nedostatak, predstavnici slovačke, njemačke i hrvatske manjine izdvojili su neriješeno pitanje parlamentarnog zastupništva, koje ni nakon 12 godina nije osigurano. Premda za to postoje već poznati modeli u susjednim zemljama, koje su to pitanje već davno riješile.

Tekst i slika : S. Balatinac

PEČUH – U organizaciji Hrvatske kulturne udruge Augusta Šenoe, u Hrvatskome klubu u Pečuhu 23. studenog održano je predavanje u spomen na 250. obljetnicu rođenja Ignaca Martinovića. Dinko Šokčević, djelatnik Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Sveučilišta u Pečuhu, izlagao je o idejama federalizma kod Ignaca Martinovića, a Imre Ódor, ravnatelj Arhiva Baranjske županije, govorio je o baranjskim odjecima Martinovićeve pokreta. Ova je priredba održana uz novčanu potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

KUKINJ – PEČUH – U Pečuhu i Kukinju 17. studenoga boravio je ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Nikola Jelinčić u društvu voditelja Matičina Odjela za manjine Hrvoja Salopeka. Kako je za naš tjednik izjavio ravnatelj HMI, povod tog posjeta bilo je otvaranje izložbe i Matičina projekta Hrvatska narodna glazbala u Etnografskome muzeju u Pečuhu, a boravak u Mađarskoj su iskoristili i za posjet Kukinju gdje su se sastali s predsjednikom Hrvatske samouprave Đurom Taradijom i zastupnicima Hrvatske samouprave te s načelnikom sela Ivom Grišnikom. Sastanku su nazočili generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Ivan Bandić i predsjednica Matice hrvatske Pečuh Milica Klaić Taradija. Istoga dana posjetili su Hrvatsku školu Miroslava Krležu gdje ih je ravnatelj škole Gabor Gyórvári upoznao s tijekom radova na školskoj zgradi, te Hrvatsko kazalište Pečuh i Hrvatski klub Augusta Šenoe, zadržavši se u dužem razgovoru s predsjednikom kluba Mišom Heppom, posredstvom kojega je došlo i do ostvarenja izložbe Hrvatska narodna glazbala u Pečuhu.

Katarinski sajam u Slavonskome Brodu

Slavonskobrodski Folklorni ansambl i pečuški KUD „Tanac“ svojim nastupom zajednički će otvoriti omiljeni Katarinski sajam u Slavonskome Brodu, koji se održava svake godine. Riječ je o sajmu tradicijskih obrta, i ove je godine to jubilarna, 10. priredba, koja se ove godine održava od 24. do 28. studenoga. Svake večeri tijekom sajma bit će niz prigodnih i zabavnih programa, a bit će i velik broj izlagača, tradicijskih obrtnika, među njima i obrtnika iz Pečuha i njegove okolice.

Skupljači papira

Za vrijeme mojega školovanja u osnovnoj školi, svake je godine bilo organizirano skupljanje papira. Uživali smo u tome, usput smo i neki red napravili među svojim papirima, svezali stare novine i prosjačili po selu da nam daju papire, jer treba biti najbolji u tome poslu. Tada baš nismo razmišljali o tome zbog čeka je to dobro, samo računali koliko ćemo novaca dobiti za to i što ćemo time raditi. Danas se već mnogo govori o ekološkim katastrofama, o važnosti čuvanja prirode, čak se to uči i u školama, ali prema mom iskustvu naučeno malo se primjenjuje. U serdahelskoj Osnovnoj školi Katarine Zrinski ipak su se sjetili toga. Na početku listopada doravnateljica škole Monika Balažin objavila je natjecanje skupljanja papira među razredima. Bilo je to zanimljivo i za današnju djecu, a zahvaljujući pretjeranoj količini ambalaže, materijala je bilo dovoljno. Da bi djeca imala još veći poticaj za skupljanje, obećane su i neke nagrade trima najboljima. Cijela je škola uspjela skupiti 5580 kg papira. Najuspješniji je bio 6. razred, koji je skupio 2127,5 kilograma, pa zaradio osam tisuća i petsto forinti. Kakvo veselje, tim novaca će otići u kazalište, jer, valja znati, učenici šestog razreda vrlo vole kazališne predstave. Kako im je to uspjelo, ispričao je Kristijan Saraz. Kada je bilo objavljeno natjecanje, započeo je velik rad. Prvo je svatko pogledao svoje zalihe kod kuće, zatim kod rođaka, a posljednji tjedan već i kod drugih kuća. Gurali su tačke i prosili kutije u dućanima i tvornicama gdje su mislili da ima više otpadnih papira. Na pitanje zašto je to dobro, svi su već znali da se može papir reciklirati i zbog toga možda manje šuma treba iskrčiti da se izrađuje papir, jer neka područja nikada se ne pošumljuju ponovno. U tome skupljanju drugi je bio 7. razred s 1150 kg, a treći 4. razred sa 792 kg. Prva tri razreda nagrađena su tortom, koju su ispekle kuharice škole, a ostali su nagrađeni bombonima.

SURDUKINJ – Predsjednik Hrvatske samouprave sela Surdukinja Mišo Ferkov naš tjednik je izvijestio o tome da će Hrvatska samouprava svoje ovogodišnje zakonom propisano javno saslušanje održati 26. studenoga s početkom u 17 sati i 30 minuta u seoskom domu kulture. Nakon saslušanja predviđa se zajedničko druženje surdukinjskih Hrvata.

Najsuvremenija informatička učionica

Vrpce je prerezao ministar Kálmán Kovács u nazočnosti načelnika i ravnateljice

Školari u serdahelskoj osnovnoj školi uvijek su bili „razmaženi” što se tiče korištenja tehnikom informatike. Dok je u nekim školama bilo samo jedan ili dva računala, tu je tim uređajima već 1996. g. bio uređen cijeli razred. U nastavu je uvedeno učenje informatike već od prvog razreda, svakom djetetu su dostupna računala, Internet uz pomoć učitelja informatike Stjepana Vuka, koji je i gazda sustava. Računala pomažu u raznim poslovima te ustanove, mnogi se poslovi obavljaju na njima: u sastavljanju novina, dokumentiranju događaja, izradi raznih pomagala i dr.

Mjesna i hrvatska manjinska samouprava sela Serdahela uvijek je skrivila o svojoj školskoj ustanovi, o njezinoj postupnoj obnovi. Prije nekoliko godina gotovo u cijelosti obnovljena je od krova, preko prozora, zidova, podova do sanitarnih čvorova. U 2005. g. završit će se obnova još preostalih dijelova.

Samouprava je preko natječaja za obnovu škole dobila potporu 15 milijuna forinti od Savjeta za unapređivanje sela. Usto je svoj udio dodala i samouprava od 3,750 milijuna forinti. Za uređenje najsvremenije informatičke učionice uloženo je 9,5 milijuna, a od ostaloga će se obnoviti pod gimnastičke dvorane te parket u deset učionica.

Djeca su već prije tri tjedna rabila nove uređaje informatičke učionice, ali svečano je predana 10. studenoga. Tada je bio nazočan i ministar informatike i telekomunikacije Kálmán Kovács.

Na svečanu predaju učenici su se dolično pripremili. Vrlo su zahvalni što im je uvedena i ADSL linija za Internet kojom na svjetskoj mreži može letjeti munjevitom brzinom.

Načelnik sela Stjepan Tišler zahvalio je

Mark Kolman potražio je web-stranicu Hrvatskoga glasnika Radija Croatiae

uzvanicima, predstavnicima banaka na ponuđenoj pomoći, i istaknuo je značenje informatike, Interneta i engleskog jezika u 21. stoljeću. Na žalost knjižnice nemaju takvu potporu da bi se mogla unapređivati prema odgovarajućim suvremenim zahtjevima, i to treba nadoknaditi Internetom, koji je dostupan svakom učeniku u školi.

Načelnik je spomenuo i natjecateljski duh među školama u kojem, naravno, nije na posljednjemu mjestu ni opremljenost ustanove.

Ministar informatike se obratio djeci, koja su već rođena u svijetu digitalizacije, u njoj nema granica, i to je vrlo dobra prilika za manjinske ustanove. S Internetom se povezuju s matičnom domovinom, svojim jezikom ili bilo s kim u svijetu koji pripada istoj nacionalnoj skupini. Upravo zbog toga je ponuđena financijska pomoć manjinskim medijima. Osim toga ako neka manjina otvori web-stranicu, daje o sebi informacije cijelome svijetu. Nakon što je mjesni župnik Vilim Harangozo posvetio prostoriju i vrpca prerezana, učenici su začas zauzeli svoja mjesta iza monitora. Upravo je emitirao Internetski radio Croatiae na kojem su se mogle slušati lijepe hrvatske glazbe.

Mark Kolman, učenik 6. razreda, vješto je baratao internetskim stranicama. On je nedavno dobio računalo kod kuće, ali ga više voli rabiti u školi, jer tamo ima i Interneta. Kako reče, dnevno otprilike sat i pol se koristi računalom, doma se na njemu igra, a u školi traži prirodno-znanstvene informacije, slike jer ga to zanima. On vrlo voli odlaziti i u knjižnicu, ali tamo često ne nalazi ono što bi htio, pa to potraži na Internetu. Njemu bi već teško bilo zamisliti svijet bez računala.

Jesenski seminar Mladine europskih narodnih grup MEN/JEV

Dva Gradišćanci u Švicarskoj

Društvo gradišćanskohrvatske mladine u Ugarskoj je jur ljeta dugo vanjski član Mladine europskih narodnih grup MEN/JEV. Tradicionalni jesenski seminar društva je održan od 12. do 16. oktobra u Laaxu, na istoku Švicarske, kade su se sastali predstavnici 25 narodnih grup iz 23 zemalja, a med njimi i dva Gradišćanci. Petar Modjoroši iz Koljnofa i Rajmund Filipović iz Petrovoga Sela su bili jedini hrvatski zastupnici iz Ugarske izmed 60 sudionikov iz drugih orsagov. Mladim iz raznih zemalja je predstavljeno žitak Retoromanov, a upoznali su se i

jezičnim vrednostima kot narodnim običajima ove narodne grupe, koj danas pripada njih 60 jezera ljudi. Prilikom švajcarskoga boravka zastupnici su imali i obaveznih ur u djelaonica, minjali su iskustva, poslušali su jedan drugoga u svezi s društvenim suradnjama, odnosi i novimi idejama na društveni placu a takaj je otvorena diskusija o EU-perspektiva. Po riči Rajmunda Filipovića na sastanku su se čuli i novi prijedlogi, kako bi mogle narodne grupe i njeva omladinska društva još uspješnije djelovati, i kako bi se znale pojedine organizacije pojačano uključiti u međunarodno poslovanje mladih.

– *Poučno je bilo viditi kako se druge manjine moru zalagati za materinski jezik i za očuvanje svoje narodne svisti med različitim prilikami i uvjeti* – je uz ostalo rekao mladi Petrovišćan. Kako smo od njega nadalje čuli, petodnevi boravak je bio pun doživljajev, početo od planinarenja do sklapanja novih prijateljstava ali vraćajući se domom nisu ostali prez posla. Približuje se generalna sjednica DGHMU-a, na kojoj će se izglasati novi predsjednik, koji će morati hitno i dolidati JEV-u, kakovi su programi predvidjeni dođuće ljeto u organizaciji Društva, da o tom budu informirani unutar međunarodne organizacije i člani, ki će se morebit javiti i na gradišćanske priredbe, ili će diozitati u većem broju na susreti gradišćanske mladine. Kako smo nadalje obavješćeni, kljetu će vazmeni seminar biti slijedeća veća manifestacija JEV-a, ka će se odvijati u Pečuhu, u organizaciji nimške mladine u Ugarskoj.

-Tih-

Iz života hrvatskih samouprava

Narodnosna večer u Maloj Pešti

U zajedničkoj organizaciji okružnih manjinskih samouprava, XIX okruga, 11. studenog u prostorijama Radničkoga doma prosvjetnog središta Male Pešte priredena je već tradicionalna Narodnosna večer na kojoj su se – uz pozdravne riječi predsjednika pojedinih samouprava, u našem slučaju Marte Babinski-Krekić – svojom šarolikom kulturnom baštinom predstavile samouprave. Hrvatsku samoupravu je ovoga puta zastupala budimpeštanska Hrvatska izvorna družina i tukuljski tamburaški sastav „Prikovac”.

Goste, predstavnike manjinskih samoupra-

va i članove nastupajućih ansambala uime većinske samouprave na kraju je pozdravio dogradonačelnik Male Pešte György Vincze.

Nakon na zavidnoj umjetničkoj razini izvedenoga programa, u predvorju Doma svaka je manjina imala svoj postavljeni stol gdje su nazočnim gostima posluženi kulinarski specijaliteti. Zastupnice naše samouprave, na veliko zadovoljstvo pridošlih, za kušanje su nudile: palentu sa crnim morskim školjkama, istarski burek s blitvom i mesom, a za desert slatki smokvenjak.

M. Dekić

LETINJA – Južnozalska udruga „Murahíd” u koju su učlanjena i naselja Sumarton i Serdahel dobila je potporu od 1,6 milijuna forinti za tiskanje turističkog izdanja na četiri jezika. Brošura će na mađarskom, hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku predstaviti prirodne vrijednosti, turističke znamenitosti, mogućnosti smještaja, usluga 28 naselja Zalske županije. Prema predsjedniku udruge László Rostonsicsu područje raspolaže s niz prirodnih ljepota, u koje se ubrajaju npr. Mura i njezina obala, jezero Kistolmács, jezero Maróci, toplice u Letinji i Bázakerettyi, arboretum u Budafi. Te vrijednosti treba sve više propagirati jer razvoj područja umnogome ovisi o razvoju turizma.

NAGYPÁLI – Posljednjih godina u Zalskoj županiji povećava se broj hrvatsko-mađarskih projekata, odnosno programa za prekograničnu suradnju. Pogrančni položaj iskorištavaju i mađarska naselja. To naselje blizu Jegerseka provodit će program s hrvatskim partnerima na turističkom polju. Na konferenciji održanoj početkom studenoga razmotrene su one sastavnice turizma gdje bi partneri mogli surađivati, i to ekologija te konjski i vinski turizam. Na sastanku su bili nazočni i predstavnici susjedne slovenske županije. Organizatori su zamišljali izlete u tri države, primjerice izletnici bi posjetili dvorac u Sloveniji, toplice u Mađarskoj, a u Hrvatskoj neki nacionalni park.

SURDUKINJ – Kako nas je izvijestio predsjednik Hrvatske samouprave sela Surdukinja Mišo Ferkov, Folklorno društvo „Szedy” iz Surdukinja, na svojem repertoaru ima sve više hrvatskih koreografija. Rad Folklornoga društva pomaže i surdukinjska Hrvatska samouprava, a hrvatske plesove uvježbava Attila Tarnaczi. Društvo djeluje u dvije skupine, odrasli i dječja grupa. Otkada plešu i hrvatske plesove, sve češće dobivaju pozive za gostovanja. Tako su u rujnu nastupili i u Republici Hrvatskoj u mjestu Kopačevu, a redovito nastupaju i na Šokačkom balu u Surdukinju koji se tradicionalno održava zadnje nedjelje mjeseca veljače, te na Šokačkom danu koji surdukinjska Hrvatska samouprava, već tradicionalno, organizira u srpnju. U oblačenju hrvatskih narodnih nošnji plesačima pomaže Vršenđanka Mariška Tomin.

Baja

Škola 21. stoljeća na Dolnjaku i Fancagi

Svečanošću koja je održana u petak 21. listopada u Općem prosvjetnom središtu na Dolnjaku u Baji predane su na uporabu obnovljene učionice za informatiku, opremljene najsuvremenijim kompjutorima. Kako nas je obavijestila ravnateljica škole Angela Šokac Marković, riječ je o projektu vrijednom 247 tisuća eura, ili 62 milijuna forinta, koji je ostvaren potporom Europske unije putem natječaja «Škola 21. stoljeća», a uključuje i izradu elektronskih udžbenika hrvatskog i njemačkog jezika. U projekt je uključeno i Opće prosvjetno središte na Fancagi. Prema tome na Fancagi je obnovljena jedna učionica, a na Dolnjaku četiri. Od ukupno pet tri su učionice (jedna na Fancagi, a dvije na Dolnjaku) opremljene novim namještajima i najsuvremenijim kompjutorima. Od ukupno 61 škola na Dolnjaku dobila je 43, a ona na Fancagi 18 kompjutora. Pored Europske unije ostvarenje ovoga projekta podupirali su još Ministarstvo obrazovanja i samouprava grada Baje. Nove učionice za informatiku i kompjutore uključivanjem prvog stroja gradonačelnik Péter Széll predao je na uporabu učenicima i nastavnicima. Dodajmo da će elektronski udžbenici hrvatskog i njemačkog jezika tijekom studenog biti predani na testiranje. Istovremeno teku i radovi sveobuhvatne obnove školske zgrade na Dolnjaku, odnosno njezine dogradnje i uređenja, koja će se ostvariti u vrijednosti od 268 milijuna forinti.

BUDIMPEŠTA – U studenom Institut za istraživanje manjina Mađarske akademije znanosti priredio je više konferencija s velikim brojem sudionika, zanimljivih naslova i tema. Uz konferencije koje za svoj predmet zanimanja imala položaj jezika i identiteta mađarske manjine u europskim zemljama, 22. studenoga je održana konferencija pod naslovom Višejezičnost i identitet u Karpatskom bazenu, na kojoj je uz mnoge predavače Csilla Bartha izlagala na temu Ispitivanje sličnosti jezičnih prožimanja manjina u Mađarskoj – rezultati i iskustvo jednoga zemaljskog sociolingvističkog istraživanja, a Anna Borbély je izlagala na temu Čuvanje jezika, dvojezičnost i jezična prožimanja – izbor jezika kod manjina u Mađarskoj na pragu 21. stoljeća.

Prvo spravišće petrovskih čuvarov običaja

Kotrigi kulturnoga društva *Gradišće* su izmislili, a i pozvali ljude na prvo spravišće petrovskih čuvarov običaja, koje je održano zadnje nedilje prošloga mjeseca u kulturnom domu. Zasad jako nije bio propagiran ov susret, čudami nisu ni znali da će se ovako nešto ganuti u selu, ali zato nas je bilo nekoliko ki su/smo voljni bili jedno otpodne potrošiti u dobrom društvu, jačenju, pominkanju. Nije tajna da bi osnivači htili misečno jedanput redovno sjesti s onimi selčani ki imaju bogate spominke, rijetkokrat pjevane jačke da bi to nazočni naučili ili da bi pak skupa pogledali stare kipice, prolistali stare hrvatske dokumente. Ideja je došla otud da su tančoši zajedno bili na Danu starijih i tamo su se suočili s tim koliko je jur pozabljenih melodijov, hrvatske riči ke bi trebali sačuvati, obnoviti, najzad obrnuti u javno hasnovanje jer to je naš skupni kinč, a cilj ovih spravišćev je zapravo spasenje tih vridnosti, kako je rekao i Petar Škrapić, vodja HKD-a *Gradišće*. Zorica Horvat, druga inicijatorica u osnivanju ovoga kluba, je još nadodala da, naravno, simo svakoga čekaju koga zanima seoska prošlost, sadašnjost i ki je pripravan nešto napraviti i za budućnost. Ona je i ovput k bogatomu stolu pozvala diozimatelje, kad smo najprlje preštali odlomke iz dnevnika staroga školnika Ivana Nemeta. On je bio i seoski kronikaš, a i sam je mnogo (dičjih, šalnih, domoljubnih, ljubavnih) pjesam ostavio na potomke i u ovom spisu, kot i ove svoje riči za batrenje, napisane 1956. ljeta: „*Petrovo-*

selo kadi sam ja bil 37 let učitelj, a duhovnik Strassner iz Vulkpordanja a sad Karlovich Vinci derži, govori materinski jezik va crkvi i va školi. Doklje? Ne znam. Hervatski učiteljov je jako malo. Ko i duhovniki zmanjkadu, ki još deržu dušu va stanovniki i simo će stupiti smert. Zato vam još jednoč velim: Deršte skupa! Čuvajte od voga vaš narod!” A zato su se zeli sada mladi Petroviščani posla. Pomoću Jolanke Kočiš, peljačice ženskoga zbora, neki teksti su dobili i melodije, a s CD-ploče su se zaglušale još starije jačke u izvedbi pokojnih Petroviščankov. Pri dia-prezentaciji su najpr došli stari kipici s negdašnjimi zgradami, mladimi obrazi, a i svadbenimi običaji. Med plani se kluba spominja da namjeravaju skupasabrati sve dokumente koji govore o Petrovom Selu ter koje će biti arhivirani s modernom tehnikom. Nasmijali smo se što bi sve mogli postaviti za jedno i drugo spravišće, od pletenja cekara do napravljenja švinge, ali jedno je već kvizno, uz pogačice i vino ter malo dobre volje i diskusije hudje leti vrime, a te nedilje ki su se odazvali pozivu su se dobro ćutili, drugačije ne bi bili ostali prik pet ur. Za društveni žitak sve manje je vrimena, ali, evo, pri nas se nudi prilika da misečno bar jedanput idemo drage volje u susret drugim, a iz toga će profitirati znamda i cijelo Petrovo Selo.

Drugi sastanak je predviđen 27. novembra, nedilju, počev od 15 ur, takaj u kulturnom domu.

-Tih-

Hrvatska večer u Harkanju

Treća je ovo Hrvatska večer i ona je i ovoga puta pokazala kako su Harkanjci željni priredaba ovakvoga tipa gdje se okupljaju uz pjesmu i ples, hrvatska folklorna društva iz mjesta i šire.

U organizaciji Hrvatske samouprave grada Harkanja, 4. studenog u tome je mjestu priredena tradicionalna Hrvatska večer. Prije početka programa Hrvatske večeri dan je, u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave i Organizacije hrvatskih samouprava Baranjske županije, obilježio sastanak kojem su nazočili zastupnici hrvatskih samouprava u Baranji i ugledni predavači, a razgovaralo se na temu promjena Manjinskog zakona i izbora za manjinske samouprave koji nas po novim izbornim pravilima čekaju sljedeće godine.

Program harkanjske Hrvatske večeri otpočeo je svetom misom u tamošnjoj katoličkoj crkvi, koju je služio zbor svećenika na čelu sa župnikom *Ladislavom Rantom*, uza sudjelovanje i pjesmu Mješovitoga zbora harkanjskih Hrvata i mnogobrojnih gostiju koji su toga dana došli svetkovati zajedno s njima. Misi je sudjelovao i predsjednik HDS-a *dr. Mijo Karagić* i više hrvatskih političkih čelnika. Potom je druženje nastavljeno u prepunoj dvorani tamošnjeg doma kulture koja je bila premala da primi sve zainteresirane. Nazočne je pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave grada Harkanja *Žuža Gregeš*, posebice pozdravljajući načelnika Harkanja *Istvána Bédyja* i predsjednika HDS-a *dr. Miju Karagića*, te *Mišu Heppu* i *Mišu Šarošca*. Ona je naglasila kako je ova priredba postala tradicionalnom u godišnjem programu Hrvatske samouprave, kojom se daje do znanja kako u gradu živi velik broj Hrvata i njihovih simpatizera. Hrvati su u ovaj gradić turističkih sadržaja došli iz baranjskih i podravskih sela, ali i iz drugih krajeva Mađarske pa i iz Bosne i Hrvatske. Treća je ovo Hrvatska večer i ona je i ovoga puta pokazala kako su Harkanjci željni priredaba ovakvoga tipa gdje se okupljaju uz pjesmu i ples, hrvatska folklorna

društva iz mjesta i šire. Pokušavamo se i putem ove priredbe družiti s Hrvatima koji žive u obližnjim naseljima, sa Šiklošcima, Kašadćima, Salanćanima, Kukiñcima, Martinćanima ... Ove smo godine prvi put na naše slavje pozvali i hrvatska društva iz matične domovine: KUD „Josip Coklić“ iz Rakitovice i KUD „Franjo Ebling“ iz Svetog Đurđa, kazala je *Žuža Gregeš*.

Nazočnima se obratio i gradonačelnik *István Bédy* naglasivši ulogu Hrvata u javnom životu mjesta. Pohvalio je njihovu aktivnost i pozvao ih da tako nastave dalje kazavši, na sveopće iznenađenje, kako i u njegovim venama teče bunjevačka krv.

Đurđa Geošić Radosnai, dopredsjednica HSH-a, pozdravila je pozvana društva i ugledne goste te izrazila zadovoljstvo njihovim odazivom na priredbu kojom se želi sačuvati samosvojnost i pokazati bogatstvo kulturne baštine.

Prvi su na scenu izašli domaćini, Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata utemeljen prije tri godine koji iz dana u dan ima sve više članova. Redovito se okupljaju i marljivo vježbaju. Sve je počelo u crkvi, a danas su oni pravi profesionalci s bogatim repertoarom, dio kojega su otpjevali i ove večeri. Nedavno su utemeljili i orkestar, kojim se jako ponose, tako da danas pjevaju iz svega grla uz pratnju izvrsnih sviraca.

Nakon njih predstavili su se učenici Osnovne i glazbene škole *Pála Kitaibela*. Plesna skupina marljivo vježba hrvatski folklor uz pomoć nastavnice *Gabriele Szerencsei*. I ovoga puta pokazali su svoje umijeće.

KUD „Marica“ iz Salante, pod vodstvom *Roberta Takača*, sve bolje pleše. Bilo ih je pravo zadovoljstvo gledati, i malu i veliku skupinu. Pogotovo su svojim nastupom oča-

rali mališani uz pratnju salantskih tamburaša pod vodstvom glazbenog pedagoga *Joške Kovača*. Koliko su Salanćani napredovali u posljednjih nekoliko godina, mogu zaključiti svi oni koji s pozornošću prate njihov rad i nastupe.

Šeljinski orkestar malih tamburaša prvi put je nastupio u Harkanju. Već godinama u Šeljini vježbaju mali i mladi svirači u orkestru pod okriljem tamošnje Hrvatske samouprave i uza stručnu pomoć glazbenog pedagoga *Joške Kovača*.

KUD „Dola“ predstavio se takozvanom skupinom koju svi mi poznavatelji kašadskog folkloru od milja zovemo „Mala Dola“. Sastav je to koji čine kašadska djeca. Oni marljivo vježbaju s koreografkinjom i voditeljicom Društva *Ritom Vorgić*. Koliko je truda potrebno da bi djecu Rita naučila koracima koje su oni prikazali na pozornici, zna samo ona, a vaša novinarka može zaključiti kako smo se svi skupa mogli diviti malim kašadskim plesačima i njihovoj prekrasnoj nošnji.

Ništa manje zanimljivi nisu bili pjevači Mješovitoga pjevačkog zbora *Ladislava Matuška* iz Kukiñja. Veselo društvo pod vodstvom *Ive Grišnika* zna pjevati i zabaviti publiku.

Gosti iz Hrvatske prikazali su u svome nastupu bogatstvo hrvatskog folkloru, i plesači i svirači KUD-a „Josip Coklić“ iz Rakitovice i članovi KUD-a „Franjo Ebling“ iz Svetog Đurđa.

Nakon folklornoga programa slijedilo je druženje oko bogatoga stola za sve sudionike, za izvođače i gledatelje, a potom do kasnih sati Hrvatski bal uz martinački Orkestar „Podravku“.

Branka Pavić Blažetin

Mješoviti pjevački zbor harkanjskih Hrvata

Praizvedba u Hrvatskom kazalištu

Plava boja snijega

Erika Žarac i András Mészáros

U pečuškom Hrvatskom kazalištu 17. studenoga premijerno je izvedena kazališna predstava nastala na tekst poznatoga hrvatskog pisca za djecu Grigora Viteza Plava boja snijega. Riječ je o dramskom tekstu koji nije nepoznat široj čitateljskoj publici jer je zastupljen u udžbenicima hrvatskoga jezika, a i dječje kazališne družine često posežu za njim, tako i kazališne i dramske skupine u našim hrvatskim školama. Mnogi su se naraštaji okušali u izvedbi Plave boje snijega u svojim školskim sredinama. Samo da se prisjetimo kako su prije nekoliko godina taj tekst uspješno odigrali i mali glumci pečuške Hrvatske škole Miroslava Krleže, učenici martinačke osnovne ... Stoga će možda upravo postava Hrvatskoga kazališta kod njih naići na najbolji mogući prijam i iz nje će mnogo toga moći i naučiti, usvojiti dramski pedagozi u našim školama.

Redateljska palica povjerena je Lászlóu Bagossyju, čovjeku i redatelju koji osjeća titranje dječje igre i često se ogleda u režijama, bar u Hrvatskom kazalištu u predstavama koje su namijenjeni djeci, ali ne samo njima.

I ovoga puta Bagossy se odlučio za provjerenu družinu s kojom radi već nekoliko godina, u sastavu: Ivo Grišnik, Erika Žarac, Rafael Arčon, András Mészáros, Slaven Vidaković i Stipan Đurić, za scenografa Jánosa Erdősa, koreografkinju Évu Bálint, kostimografkinju Lauru Bagossy. Jezične savjete davala je Katja Bakija, a redateljski asistirao Zoltan Gatai. Više nego uspješni glazbeni dio i songove, posuđene iz Zagreba,

potpisuju dvojica majstora: Branko Starc i Richard Simonelli.

„Poštovana djeco, ovdje, ondje, svuda ... Ja sam, s poštovanjem, Dvorska luda. Služim kralja luđega od sviju. Zabranjeno je da se kralju smiju! Zato se svi smiju samo meni, dvorskoj beni. A ja? Ja se smijem svima, jer to je dužnost svake lude, da i međ' ludima najludi bude. Pokušat ću zamisliti za vas jednu igru malu. Zapravo jednu kraljevsku šalu.” Ovim riječima Dvorska luda oliti Stipan Đurić otvara kazališnu igru i vodi nas na dvor kralja Karaslava. Uz izrazito naglašavanje komičnih elemenata, redatelj je nastojao priložiti djeci i odraslima svijet čudesnoga i mogućeg u bajci i, naravno, pridobiti ih. U tome su mu pomogli sferktini kostimi koji su plijenili svojim bojama, te scena u plavom i crvenkasto-narančastom. János Erdős našao je pravo rješenje za minimalistički, ali u svakom slučaju funkcionalni prostor igre. Značajka je to scenografa koji rade u Hrvatskom kazalištu suočeni sa scenom koja je veličinom mala i ulazi u gledalište, ali upravo to nadaje i izazove, pa i nadahnuća.

Kralj Karaslav u interpretaciji Ive Grišnika, princeza Krizantema, Erika Žarac, Kačkavalj, dvorski mudrac u izvedbi Rafaela Arčona, András Mészáros kao general Razbinos, Slaven Vidaković, kraljev pastir Kaloper, i Stipan Đurić, dvorska luda, u nepuni sat kazališne igre uveli su nas u čarobni svijet boja i na dvor kralja gdje se naravno unatoč sitnim podvalama i nerazumijevanjima na kraju, dakako upornošću i hysterijom princeze Krizanteme, ali i znanjem pastira

Kalopera, događa neizostavni sretni svršetak. Princeza se udaje za svoga pastira, kralj se odriče pola kraljevstva u korist zeta i sreće svoje kćeri, a general Razbinos ostaje kratkih rukava, iako smo svi mi pomalo žalili što se i on nije domogao dijela slatkoga kolača. Dvorska luda režirala je još jednu predstavu, a mudrac Kačkavalj otišao u svoju sobu razmišljati o pitanjima na koje ni sam ne zna odgovor.

Simpatije djece i odraslih pobrali su svi, ali se ipak najviše pljeskalo generalu Razbinosu i princezi Krizantemi. Zašto? Saznat ćete ako u svome mjestu, u Hrvatskom kazalištu ili u svojoj školi budete imali priliku pogledati prvu praizvedbu kazališne sezone 2005./06. Hrvatskoga kazališta Pečuh, dječji igrokaz Plava boja snijega.

Branka Pavić Blažetin

Lutkari iz Mostara u Pečuhu

U Hrvatskom kazalištu u Pečuhu 24. i 25. studenoga gostuje Lutkarko kazalište iz Mostara s lutkarskom predstavom Pinokio. U četvrtak, 24. studenoga, predstava počinje u 14, a u petak, 25. studenoga, u 10 sati prije podne, u zgradi Hrvatskoga kazališta Pečuh.

Gostovanje Hrvatskoga kazalište u Tuzli

Dana 19. studenoga Hrvatsko kazalište Pečuh gostovalo je u Tuzli. Ono se tuzlanskoj kazališnoj publici predstavilo s predstavom Misija T. Veze između Hrvatskoga kazališta Pečuh i Tuzlanskog pozorišta plodne su i traju već godinama.

Trenutak za pjesmu

Andi Novosel

stari otac

stari otac
i stara mat
govorili ste
tri jezike

otac i mati
govoru još
dva jezike –
hrvatskog samo
podmuče i tiho

kćerka i sin
govoru samo
jedan jezik
državni nimški jezik!

to je napredak
su rekli naši
političari
i njeve poslovdje

Znanstveni simpozij u Budimpešti – „Etnografska istraživanja Hrvata u Mađarskoj”

U prostorijama budimpeštanskog Etnografskog muzeja na Kossuthovu trgu, u organizaciji s Mađarskim etnografskim društvom, Hrvatska glavnomogradska samouprava 10. i 11. studenoga održala je simpozij pod nazivom „Etnografska istraživanja Hrvata u Mađarskoj”.

Goste su dočekali u narodnim nošnjama obučeni učenici naše budimpeštanske škole. Na početku simpozija stihove M. Dekića „Nemiri” i J. Tišler „Jana i biciklen” izveli su učenici 6. r. Marko Rus i Fružina Fizeši te učenica 11/a. r. Petra Matola.

Predsjednik Hrvatske samouprave grada Budimpešte Stipan Vujić biranim je riječima pozdravio predavače i počasne goste, među inima veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Stanka Nicka i predsjednika Hrvatske državne samouprave dr. Miju Karagića. Pošto je skup pozdravio i dopredsjednik MED-a dr. László Lukács, izložbu „Sto godina bačkih Hrvata u fotografijama”, a simpozij otvorio je veleposlanik dr. Stanko Nick. Nakon toga je predsjednik Manjinskog odjela Mađarskog etnografskog društva dr. Ernest Eperjessy predstavio seriju 30-godišnjih etnografskih izdanja.

Prvi dio simpozija, s predsjedanjem predstojnika Katedre za slavensku filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta „Eötvös Lóránd” docenta, dr. Stjepana Lukača, otpočeo je s predavanjem, uz projektiranje slajdova „Stare fotografije – izvor podataka o bunjevačkoj narodnoj nošnji” umirovljenog diplomata dr. Nace Zelića (Zagreb). Potom su uslijedila ova izlaganja: književnika, prof. Zvonimira Bartolića (Čakovec) „O podrijetlu, motivima i stihu pučkoga pjesništva pomorskih Hrvata”; dr. sc. Sanje Vulić (Zagreb) „Etnograf Balint Vujković među Hrvatima u Mađarskoj”; dr. sc. Milana Černelića (Zagreb) „Specifičan način darivanja nevjeste novcem u bunjevačkim svadbenim običajima”; dr. sc. Jadranke Grbić (Zagreb) „Putopisne refleksije Ivana Milčevića”; dr. sc. Hrvojkje Mihanović-Salopek (Zagreb) „Tragovi crkvene himnodije u folklornome stvaralaštvu Hrvata u Mađarskoj”; urednika Hrvatske riječi Milovana Mikovića (Subotica) „Tradicionalna kultura podunavskih Hrvata i globalizacija”. U drugome radnom dijelu simpozija, uz predsjedavanje prof. dr. Zvonimira Bartolića, uslijedili su referati tuzemnih predavača: docenta, prof. dr.

Ernesta Barića (Pečuh) „O jeziku pripovijedaka iz Podravine”; prof. Đure Frankovića (Pečuh) „Vodenjak – slavenske ugrofinske paralele”; ravnatelja muzeja, dr. Jakoba Ferkova (Mohač), umirovljenog ravnatelja muzeja dr. Đure Šarošca (Mohač) „Sakupljanje narodnoga blaga mohačkog muzeja”; etnofolklorista, koreografa, umjetnika Antuna Kričkovića (Budimpešta) „Prošlost i današnjica istraživanja hrvatskog folkloru u Mađarskoj”; etnografkinje, dr. Marije Kiss (Budimpešta) „Sudjelovanje hrvatskih etnologa na mađarsko-jugoslavenskim konferencijama folkloru 1980-ih godina”; dr. sc. Miše Mandića (Čavolj) „Čavoljska vodica – svetišta i hodočašća”, i na koncu, urednika Hrvatske kronike Ivana Gugana (Pečuh) „Televizijska obrada duhovne i predmetne kulture Hrvata u Mađarskoj”, što je popraćeno emitiranjem dijela televizijske serije Naša baština.

Poslije tih zanimljivih i znanstvenih predavanja gosti predavači prešli su u HOŠIG gdje su u školskom predvorju imali prilike uživati u sočnoj bunjevačkoj ikavici, dvočinskoj komediji Laze Pančića „Daleko nam salaš”, koju je izvela dramska sekcija Hrvatskoga kulturno-umjetničkog društva iz vojvođanskog Ljutova. Drugi dan, 11. studenoga, organizatori su se pobrinuli da se gosti predavači upoznaju s povijesnim i kulturnim znamenitostima Budimpešte.

M. Dekić

O čemu piše jesenski broj Petroviskoga glasnika?

Petroviski glasnik redovno jur dvanaesto ljeta izajde iz tiska Croatiae i je tromisečnik Hrvatske manjinske samouprave u Petrovom Selu. Na početku ga je uređivala školnikovica Blanka Takač-Palković, a sada je urednik seoskoga teklia Roland Henić. U ovoljetošnjem trećem (jesenskom) broju uz jur naučne visti obrazovno-odgojnih institucij ter seoske i manjinske samouprave, matičnoga ureda, iz pera Andraša Handlera moremo preštati ljetnu kroniku nastupov, gostovanj, izletov HKD-a „Gradišće”.

U ugarskom prijevodu Tereze Nagy je preuzet članak iz austrijskoga Crikvenoga glasnika, koji govori o rođenom Petroviščanu Joški Hiršlu ki je kot cindrofski farnik nedavno prošao u penziju. Jolanka Kočiš, doravnateljica osnovne škole, ovput se i pismeno opirača od svoje kolegice, pedagoginje i donedavne direktorice škole Jutke Handler ka je prošla u penziju.

Na sredini glasila je fotoalbum o ovoljetošnjoj trgadbenoj povorki, kojega je napravio i skupstavio Mikloš Kohut, načelnik sela. U jesen još i na već mjesti su dospili Petroviščani, o izletu, organiziranoga prik Hrvatske manjinske samouprave, u Hrvatsku ter Bosnu i Hercegovinu je štitelje obavijestila Edita Horvat-Pauković, a o jednodnevnoj ekskurziji penzionistov u Požunu i posjetu kod Gradišćanskih Hrvatov u Čunovu je pisala Jutka Handler. Peljač kulturnoga doma Petar Moric je podilio iskustva ter svoje doživljaje u svezi s rok-festivalom Picture on 2005. koji je održan u susjednom austrijskom Bildeinu. Za ovu muzičku manifestaciju vridno je znati da ju treće ljetu skupno priredjuje omladinski klub Kukuk iz Bildeina s Hrvatskom kulturnom društvom Gradišće. Na zadnoj stranici Petroviskoga glasnika najdu se još slike o celjanskom shodišču, na kom svako ljetu u velikom broju sudjeluju i Petroviščani.

„Plitvička skitanja“

„Diviti se može samo dotle dok nam srce u jednom ritmu kuca“ – kaže pjesnik, a što je i za skupinu mađarskih, odnosno budimpeštanskih fotozanesen-jaka poslužilo primjerom kada su za vrijeme šestostrukog boravka na Plitvicama i u njezinu okolišu imali čemu se diviti. Naime, u organizaciji i provedbi Galerije za djecu Nove Pešte, budimpeštanskog XIV. okruga, 7. studenoga (ponedjeljak), pod nazivom „Plitvička skitanja“, otvoren je zadivljujući i zanimljiv fotopostav. Autori raznolikih fotosnimaka bili su zapravo sudionici turističkog turnira što ga je predvodio Zoltán Vódl, a koji je osobno 2002. g. prvi put posjetio Plitvička jezera. Očaravajuća ljepota prirodnog okoliša u kojem je prevladavala iskreća svjetlost pokretnih voda, napose bogatstvo raznobojnosti Plitvičkih jezera, natoliko ga je impresionirala da je jeseni iste godine ponovno krenuo na put u Hrvatsku, ali sada već s društinom prijatelja, ljubitelja fotografiranja: s Ildikó Herédi, Katalin Nagy, Márton Nihózy, Gáborom Kondorom, Richárdom Kovácsom, Zoltánom Lampertom i Lászlóom Simánom. Od tada je ta družina šesti put „skitala“ na Plitvicama, kada im se pridružio i umjetnik fotografije János Vizur. Te turističke ture bile su zapravo amaterske radionice koje su, osim dnevnih fotografiranja, protekle u noćnim razgovorima, razmjenama gledišta, međusobnog učenja. Fotoizložbu koja predstavlja najuspješnije uratke spomenute fotoradionice otvorili su veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Stanko Nick i ravnatelj novopeštanskoga Doma djece i mladeži György Kerekes.

m. d.

HRVATSKI ŽIDAN – Mjesec dan prlje su začeli redovne probe amaterne glumci. Pod režijom Zite Horvat, za ovu kazališnu sezonu u židanskoj djelaonici se priprema još jednoč šalni igrokaz gradišćanskohrvatskoga pisca u Austriji, Joška Weidingera.

Komediju u tri čini pod naslovom *Mornari, ahaj će moći najprlje viditi* domaća publika, sredinom januara dojučega ljeta, pak zatim gledatelji širom Gradišća.

Desetogodišnja suradnja Santovo – Petrijevcima

Hrvatska večer

Suradnja Hrvatske samouprave sela Santova i Općine Petrijevcima u Hrvatskoj uspostavljena je okvirnim ugovorom o prijateljskoj suradnji, koji je potpisan 3. veljače 1996. godine u Santovu povodom marindanske zabave. No, suradnja dviju hrvatskih zajednica, među prvima u Bačkoj, započela je i prije, još 26. studenog 1994. kada je Kulturno-umjetnička udruga „Nikola Šubić Zrinski“ iz Petrijevaca na poziv Udruženja šokačkih Hrvata prvi put gostovala u Santovu. Međuvremeno je organiziran niz uzajamnih gostovanja i susreta, povezivanjem dviju zajednica, crkvenih župa, športskih udruga i škola, a u subotu, 22. listopada ove godine, suradnja je obogaćena novim susretom. HKUU „Nikola Šubić Zrinski“ ponovno je gostovao u Santovu. U mjesnom domu kulture gosti su se predstavili s kratkim folklorinim programom, sa slavonskim plesovima i pjesmama, koje su uljepšali i nadaleko poznati šokački bečarci u pratnji tamburaša. Bečarce je poveo Đuka Tačković, koji je tijekom večeri otpjevao nekoliko izvornih šokačkih pjesama. Santovačka publika opet je s oduševljenjem primila Petrijevčane, te ih više puta nagrađivala burnim pljeskom. Gosti su predvođeni načelnikom Ivom Zelićem i članovima Poglavarstva odnosno Općinskog vijeća, a prvi put Santovo je posjetila i nova lektorica hrvatskoga jezika s Više nastavničke škole u Baji Nada Zelić.

Nakon programa održana je zajednička večera na kojoj su okupljene zabavljali petrijevački tamburaši, a članice

crkvenoga pjevačkog zbora goste su pogostile domaćim kolačima.

Za ovih više od deset godina ostvarena je uistinu plodna suradnja, s neraskidivim prijateljskim vezama ne samo čelnika dviju zajednica već i osobnih prijateljestava. Nakon deset godina suradnja je sazrela za proširenje i na razinu dvaju naselja. Među ostalima na santovačkom je susretu dogovorena daljnja suradnja, koja bi iduće godine bila uveličana obilježavanjem desete obljetnice uz prigodne programe i u Santovu i u Petrijevcima. Budući da je vrlo uspješnih susreta nogometaša bilo već i više, dogovoreno je da se povežu i rukometaši, jer upravo kultura i šport najbolje mogu zbliziti žitelje dvaju naselja. Na proljeće 2006. učenici i nastavnici santovačke hrvatske škole gostovat će u Petrijevcima, a uz prigodni kulturni program za njih se organizira cjelodnevni izlet i upoznavanje kulturno-povijesnih i turističkih zanimljivosti Osijeka i širega kraja.

Tekst i slike: S. B.

Martinje u Sumartonu

„Martinje dojde, krstil ga bum, Vince postane, napil se bum.“

Krštenje mošta, odnosno Martinje u Sumartonu prvi put je priređeno 1996. g. na poticaj Hrvatske manjinske samouprave. Od te godine ono se svaki put priređuje na Svetog Martina.

Sumarton je selo u kojem su nekada mnogi muškarci na krštenju dobili ime Martin, i zbog toga što je jedan od zaštitnika sela sv. Martin. Tako Martini odista dostojno proslave svoje „godovno“, njih slavi cijelo selo na proštenju.

Jest da su već proštenja izgubila onaj sjaj što su nekada imala, ali se ipak čuva običaj da se pozovu rođaci koji žive u susjednim ili udaljenim naseljima. Od 1996. g. Hrvatska manjinska samouprava je potakla da se taj dan proslavi s vjerskim i kulturnim sadržajima. Tada se uobičajilo krštenja mošta, preneseno iz Križevaca, i zasada se udomaćio, naime, mnogi Sumartinci rado odlaze u svoje Kamanove gorice, i posljednjih godina obraćaju veću pozornost proizvodnji kvalitetnih vina.

Svečana misa održana je upravo na Svetog Martina, 11. studenoga, govorili su ju vesprimski nadbiskup Gyula Marfi i mjesni župnik György Kiss.

Na proštenju 13. studenoga i mjesna samouprava imala je drage goste, predstavnik prijateljskih samouprava s kojima je lani potpisala ugovor o međusobnoj suradnji: László Hajdú, gradonačelnika XV. okruga grada Budimpešte, Stjepana Kuzmu, predsjednika Hrvatske manjinske samouprave XV. okruga, Mladena Čonku, načelnika Donjega Kraljevca, Branu Anatalašića, predstavnika Zavičajnoga društva Međimuraca iz Slovenije i Nikolu Novosela Miškeca, profesora iz Križevaca.

Službena svečanost započela je posvetom drvenoga kipa sv. Martina kod križanja ulica Béke i Alkotmány. Postavljeno djelo, na zamolbu manjinske samouprave, izradili su drvorezbari Csaba Csavas i Stjepan Radnai (Sumartovac) u taboru drvorezbara tekuće godine.

Sumartonski načelnik Lajoš Vlačić srdačno je pozdravio sve okupljene kod novoga kipa i u svome svečanom govoru istaknuo je značenje toga dana. Na Svetog Martina u Sumartonu se nekada održavao veliki sajam, ponajprije radi prodaje stoke, mnogi su iz Budimpešte dolazili u to selo kupovati konje dovezene iz Slovenije i Hrvatske. Danas više nema takve velike priredbe, ali se samouprava ipak trudi da se ne zaboravljaju stare navade.

Károly Németh, dekan iz Letinje, u svom govoru prisjećao se starih vjerskih blagdana u Sumartonu koji se mogu pronaći čak i u spisima, kada su na proštenje dolazili i hrvatski svećenici iz Međimurja i skupa držali misno slavlje u čast sv. Martinu. Dekan je predložio da se u selu nazove jedna ulica po tome svecu, koga Sumartinci iznimno štiju. Kip je posvetio mjesni župnik, a obred su prigodnim programom uljepšali učenici mjesne škole.

Nastavljalo se s kulturnim programom. Domaći tamburaški sastav „Sumartonski lepi dečki“ opet je pozeo uspjeh s hrvatskim pjesmama. Plesna skupina iz Gornjeg Senika (Felsőszölnök), gdje živi slovenska manjina, predstavila je izvorne plesove iz okolice Rabe. Njihov voditelj Andrija Sukič smatra vrlo važnim međusobno upoznavanje manjina iz Mađarske, koje imaju slične probleme i mogu jedna od druge čak i učiti. Sumartonski plesači ove jeseni gostovali su kod njih. Inače slovenska plesna skupina broji 28 članova, što je lijepa brojka u odnosu na 600 stanovnika naselja. Ove je godine slavila 20. obljetnicu postojanja. Njihovi živahni plesovi vrlo su se sviđali publici i pronađeni su u njima mnogi slični koraci pomurskih plesova.

Pred početak obreda krštenja mošta, krstitelj Mirko Novosel Miškec, humorist, ispričao je nekoliko šala na našem zavičajnom govoru.

Pjesmu „Nikaj na svetu lepšega ni nego gorica kada rodi“ već su znali i Sumartinci i pjevali skupa s biskupom krstiteljem, a kumovi su morali odgovarati na sva pitanja, što obećavaju, čega se odriču, kao na misi, te na kraju svi nazdraviše s mladim vinom uz pjevanje „Kume moj dragi, daj se napi“, jošće nas ne bu, daj ga se vži!“

Na Martinje su stigli izuzetni umjetnici: Martin Sn., po svijetu poznati saksofonist i svirač panske frule, te međimurski pjevač Mirko Švenda Žiga.

Martinje je proslavljeno i u Mohaču

Na Svetog Martina, 11. studenog, okupili su se mladi vinogradari, šokački Hrvati u Mohaču, da bi prvi put ocijenili mlada vina, rezultat ovogodišnje berbe. U podrumu Zoltana Horvata ovom prilikom kušana su razna – među njima i vrlo zanimljiva - vina od kojih trebamo istaknuti graševinu, kadarku, rizvanac, királyleányku, portugizac. Društvo ljubitelja vina ipak je jedno-glasno najboljim vinom ocijenilo uzorak chardonnaya Radovana Stepanova, ali pohvale su dodijeljene i Stipi Bubregu za njegovu graševinu. Za najbolje crno vino izabran je portugizac iz podruma Kovačevićevih. U veoma veselom ozračju mnogo se govorilo o godini koja je iza nas i koja nije baš bila laka glede zaštite vinograda. Raspravljalo se također o nekim stručnim pothvatima u preradi grožđa, u njegovanju vina, o uporabi sumpora i o raznim vinskih posudama. Mišljenja su razna, međutim, vinari zanesenjaci su se složili u tome da je najbitniji krajnji rezultat – dobro vino. Nakon uvodnih kapljica ipak je slijedio vrhunac večeri: pečena guska. Gazda već tradicionalno ovim odličnim jelom časti svoje prijatelje prigodom imendana svoga sina. Nakon ukusnih zaloggaja nastavljalo se s vinima i na koncu uz tipke Ive Pavkovića, koji nije samo odlični harmonikaš, već veoma marljivo obrađuje i svoje nasljedstvo, naravno, zapjevala se i pjesma „Al je fino to baranjsko vino ...“

Zoltan Horvat

SANTOVO – Santovačka župa, koja jednako okuplja hrvatsku i mađarsku zajednicu, ponovno priređuje već tradicionalne dvodnevne duhovne pripreme za Božić. Tako će u vrijeme došašća, 5. i 6. prosinca, u župnoj crkvi Uznesenja BDM u Santovu s početkom u 16.30, odnosno 18 sati biti održane svečane mise na hrvatskom i mađarskom jeziku. Hrvatsku misu služit će velečasni Ladislav Bačmai, seksarski župnik, a uz duhovnu obnovu i prigodnu propovijed, bit će prilike i za ispovijed na hrvatskom jeziku.

KOLJNOF – Seoska kuća je otvorena 1987. ljeta, odonda je vrime napravilo svoje na zgradi, zato je Seoska samouprava mislila da će se naticati za obnovu potrebna materijalna sredstva. Djela su završena i 19. novembra, subotu, je posvećen obnovljen muzej koji će u budućnosti znamda nastati i obljubljeno mjesto omladinskih sastanov.

SRIDNJE GRADIŠĆE – U organizaciji gospodina Stipe Pojatina, politologa i zamjenika pročelnika u zagrebačkom Gradskom uredu za kulturu, na dvodnevnom sadržajnom izletu u Hrvatskoj će moći diozimatiti blizu 50 ljudi različitih generacijov iz Unde, Hrvatskoga Židana, Kisega. Kako je rekla Marija Fülöp-Huljev ka je zadužena na gradišćanskoj strani za priredjivanje ovoga putovanja, 19. novembra, subotu, su se rano jutro ganuli u Zagreb, gdje ih je čekao već turistički peljač za upoznavanje gradske znamenitosti. Uvečer u Kazališću komedija pogledali se mjuzikl Aida, koji je vjerojatno bijo veliki doživljaj za sve Gradišćance. Drugi dan je na programu posjet hodočasnoja mjesta Marije Bistrice.

HERCEŠKO (FERTŐD) – Prik Umočanke Zsuzsanne Buzás-Horváth, doravnateljica mjesne sridnje škole Aladára Porpáczyja, 25. novembra, petak, u ovoj školi u okviru projekta „Svitski jerb – Niuzaljsko jezero“ prikazat će se šarena kultura deset naselj na obali spomenute lokve. Pokidob simo sliši i Umok i njevo hrvatsko stanovništvo, prik narodne nošnje, muzike, tancev, narodnih glazbalov HKD Kajkavci približit će dijakom hrvatsku kulturu, predmetno i folklorno bogatstvo ovde živeće narodne grupe. Na protulice u nastavku programa se očekuje izložba, rukotvorne djelaonice, djelo u šest projektnih grupa na temu „Kruh naš svakidanji“, a iz tiska Croatice će izajiti i knjiga *Őrökségünk a Fertő-táj*. Autorica je jur spomenuta Umočanka.

SAMBOTEL – Sridnja stručna škola *Boldizsára Horvátha* je 9. novembra, srijedu, priredila naticanje na temu *Zemlje u Europi*. Na poziv Kristine Glavanić, nastavnice nimškoga i hrvatskoga jezika, su na priredbi sudjelovali i petroviski tamburaši, kot i tančoši da bi u plesačnici pokazali zainteresiranim nekoliko osnovnih korakov. Uza to su se mogli ovde kušati i specijalna jila narodnih grup, a i izložba je govorila o koloritu našega kontinenta.

13. Državno i regionalno kvalificiranje narodne muzike u Juri Zlatni uspjeh umočkih tamburašev, zvanaredne, pohvalne produkcije bizonjskoga Jorgovana i koljnofskih Gorancev

Pozlaćeni tamburaški sastav HKD Kajkavci iz Umoka

Mišani zbor Jorgovan iz Bizonje

Goranci iz Koljnofa

Županijski kulturni dom u Juri je 6. novembra, nedilju, postao domaćin glazbene priredbe od ranga. Na 13. Državno i regionalno kvalificiranje jačkarnih zborov, solistov i sviračev narodne muzike i pjesme je sastavljen žiri od etnografa dr. Ernőa Barsaija, pjevačice narodne jačke Ilone Budai ter dirigentice zbora i istraživačice narodne glazbe, Anike Fehér. Dopodne u regionalnom naticanju je svoje znanje pokazalo i stavilo na mirilo 17 grup, guslači, vokalisti, kuruši, med njimi su bili i naši Hrvati iz Jursko-mošonsko-šopronske županije. Mišani zbor *Jorgovan* iz Bizonje, pod peljanjem dirigenta Géze Salczera, tijekom deset minut je predstavio izabrani buket gradišćanskih jačak. Prekrasna narodna nošnja, većglasno prezgrišno pjevanje je očaralo ne samo tročlani jačkarom predani i različiti pozivi iz ugarskih naselj. Na najveće veselje samih članov, kih 26 pjevačev, Jorgovanova produkcija je dobila odličnu ocjenu, ka je pažnje vridna i zato jer relativno mladi zbor u ovom sastavu prvi put je sudjelovao na takovom kvalificiranju. Ovu zadaću su si zeli i koljnofski svirači

Goranci, ki su svoj prvi nastup imali pred javnosti u ljeti, na 30-ljetnom jubijelu koljnofskoga tamburicanja. Tamburaški sastav dirigira Attila Walter, a njev nastup je bio pohvale vridan na ovom ocjenjivanju. Gdo je ovput u regionalnom naticanju dostao pohvalnu ili odličnu ocjenu, kljetu se more ganuti jur na državnom naticanju. U ovoj kategoriji nediljno otpodne je žiri mogao čuti devet jačkarnih krugov, solistov takaj, a i muzičarov, a med njimi i naš ansambl iz Umoka. Tamburaški sastav HKD *Kajkavci* šesto ljetu svira skupa pod vodstvom Koljnofca Janoša Salmera i prez sumlje je jedan od najkvalitetnijih orkestrov u Gradišću. Lani su tamburaši izdali i vlašću CD-ploču pod naslovom *Slatke tajne*. Prva novembarska nedilja je bila i za kotrige slatka i svečana, a razlog za preskraino veselje je bila zlatna kvalifikacija. Bravurozni rezultati još jednoč su pokazali kako se uspješno i na vrlo visokom nivou njejuju hrvatske glazbene i folklorne tradicije u Gradišću. Gratuliramo Bizonjcem, Koljnofcem i Umočanom ter željimo još slične radosti, zvanaredne učinke i zlatne minute!

-Tiho-

Razum nije samo um i pamet

Pri rješavanju križaljke, kao tumačenja riječi „razum“, redovito ćete pronaći izraze „um, pamet, razboritost“. Tako piše i u rječnicima, ali ipak razum nije tek um ili pamet. Što znači biti razuman? Da razum nije samo pamet, dokazuju već sami „križaljkaši“, koji često znaju upisati točnu traženu riječ, bez toga da znaju što ta riječ znači.

U školskim klupama doživljavate i to da tko nauči sve od slova do slova, nabuba sve napamet, a ne zna ništa što govori. Katkad ispadne i silno pametan, ali ne razumije što govori, u glavi mu je samo gomila posloženih slova i rečenica, koje će zaboraviti za sat vremena.

Nekad se i u frci uči tako, da se uči bez razumijevanja, od čega je slaba korist.

Postoji i tzv. „hladni“ razum, kada neki najzamršenije stvari o računalima, atomskoj fizici ili o drugim složenim stvarima sve razumiju, ali istodobno ne vide i ne razumiju da čovjek u njihovoj neposrednoj blizini pati, da je gladan, bolestan, tužan. U svome sveznajućem razumu takvi nemaju mjesta za osjećaje, nemaju dara razuma. Jasno je da razum nije samo pamet, um ili znanje. Razum ipak nije prvenstveno u glavi, nego u srcu. Razumjeti nekoga, ne znači točno znati tumačenje svake riječi koju je on izrekao, nego srcem biti uz njega, shvatiti ga i prihvatiti. Ako je čovjeku srce tvrdo, bit će mu tvrde i uši, i neće razumjeti makar mu sve riječi bile jasne. Ako je pak nekome srce dobro, tad će moći odlično razumjeti i čovjeka koji govori na sasvim nepoznatom jeziku.

Razum se kao osobiti dar otkriva zato da se uspije uživjeti u drugoga, i tada razum postaje razumijevanje, tada se daruje drugima, i tu nije važno koliko je netko „učen“.

Nije uvijek važno pokazati sve što znaš i zadiviti druge svojom pameću i zamršenim riječima, već je važno govoriti tako da vas drugi razumiju.

Nastavnici u Mlinaračkoj školi redovito organiziraju radionice u popodnevним satima, vezane uz ručni rad, zato da djeca iskušaju vlastite sposobnosti u stvaralačkom radu. Zadnji put smo priredili „Jesensku radionicu“ kad su djeca pravila razne figure od komušine, ukrasne predmete od jesenskih plodova.

Jesen u Zadru

Nаша je škola već drugi put dobila poziv na državnu smotru učeničkih zadruga Republike Hrvatske. Prošle su godine tri naše prijateljice sudjelovale na 16. smotri u Dubrovniku, a ove smo godine i mi dobile mogućnost da otputujemo u Zadar. Jako smo se radovalе jer još nismo bile na moru u jesen. Osim prekrasnoga grada Zadra, očarala nas je i cijela učenička priredba. Dok smo mi gosti prvog dana otišli na izlet u Nin, domaća su djeca uredila svoj štand u velikoj sportskoj dvorani, da bi izložila svoj cjelogodišnji rad. Nama se najviše svidao štand Gospodarske škole iz Čakovca (njezine su učenice izlagale razne haljine od tekstila), ali smo kod svih učenika mogle zapaziti ljubav prema ručnom radu i ponos u njihovim očima na svoja postignuća. Smještaj nam je bio u udobnom i lijepom hotelu, u sobi smo imale i mini-bar. Jedne večeri otišle smo u disko s domaćim učenicima i našim nastavnicima. Za vrijeme boravka u Zadru uspostavile smo prijateljske veze, što je za nas značilo nezaboravan doživljaj.

*Kitti Marić i Tünde Bátorfi
uč. 8. razreda, Mlinarci*

Znate li ...

- da lavlji kit, najveća životinja koja je ikada živjela na zemaljskoj kugli, ima srce teško i do 700 kilograma, jezik može biti teži od četiri tone, a krvi ima najmanje sedam tona.
- da su ribe najstarija vrsta kičmenjaka: pojavile su se na Zemlji još prije 400 milijuna godina.

Hrvatski večer u Kisegu

SAMOBOR – Victor Vasarely, Mađar koji je stekao svjetsku slavu, našao se sa svojim radovima ovih dana u Samoboru. Samobor i Pečuh, mjesto rođenja Victora Vasarelyja gradovi su prijatelji, koje umjetnički prije svega povezuje lik i djelo hrvatskoga slikara Zlatka Price, rođenog u Pečuhu, a životom vezanim za Samobor. Tako je u organizaciji Galerije Prica iz Samobora, Pučkog otvorenog učilišta Samobor i Muzeja Vasarely te direkcije Muzeja Janus Pannonius iz Pečuha 21. listopada u Samoboru otvorena izložba slika Victora Vasarelyja. Izložba će biti dostupna javnosti do 28. studenog, a ostvarena je pod pokroviteljstvom Grada Samobora, Zagrebačke županije i Ministarstva kulture Republike Hrvatske. Što je sve u svojoj najpoznatijoj stvaralačkoj fazi optičke umjetnosti (op-arta) od 1930. do 1973. godine stvorio Victor Vasarely rođen u Pečuhu 1908., a umro u Annet-sur-Marnu 1997. godine, mogu vidjeti svi oni koji ovih dana navrate u samoborsku galeriju, i pogledaju 53 djela u tehnici tempere, akrilika, serigrafije, bakroreza, litografije, tapiserije i kombiniranih tehnika. Autori su izložbe kustosica samoborske Galerije Prica Maja Marković i muzeolog József Sárkány iz Pečuha

PEČUH – U organizaciji Trgovačke i gospodarske komore Pečuh i Županijske komore Osijek 24. studenoga će se u Trgovačkoj i gospodarskoj komori Pečuh održati bilateralni poslovni razgovori članica dviju komora. Trgovačka i gospodarska komora Pečuh i Županijska komora Osijek potpisale su Sporazum o suradnji 1996. godine, a pečuški će sastanak biti još jedna prilika da osječko-baranjski gospodarstvenici dobiju najnovije informacije od svojih partnera i prijatelja mađarskih gospodarstvenika o iskustvima mađarskog tržišta i njegovim rezultatima nakon priključenja Mađarske Europskoj uniji.

ORTILOS – LÉGRÁD – Zajednički prijelaz na Dravi planiraju Hrvatska i Mađarska kod Órtilos i Légráda. Trenutno se prijelaz na Dravi otvara dva puta godišnje, i to kod brda Órtilos – Szentmihály. Hrvatska i mađarska pogranična služba planiraju i kupnju manjega motornog broda. Voditelj regionalnog ureda za razvoj csurgóvskog područja János Füstös kazao je kako se nadaju potpori iz natječaja Interreg-programa raspisanog za područje Hrvatske, Slovenije i Mađarske.

Kiseški Hrvati sriću imaju jer nigdar nisu sami na svojoj priredbi, ni u djelu ter veselju. Na njeve programe svenek dođu Hrvati/ce iz okolišnih sel: Unde, Plajgora, Hrvatskoga Židana, Prisike i, vidi čudo, ovi ljudi svenek se znaju i skupa dobro čutiti. Hrvatska manjinska samouprava grada Kisege je 5. novembra, subotu, na tradicionalni kiritoč pozvala prvenstveno svoje ljude zatim i sve simpatizere, poznanike iz susjedstva. Za hrvatskom mašom, u velikoj dvorani Jurišičeve tvrdjave, jedva je bilo mjesta za sve goste. Kih 250 ljudi su smjestili domaćini, ki su posebnom pažnjom sprohadjali komu što nek fali na stolu. Koliko je obljubljena hrvatska narodna grupa u ovom varošu, je pokazao i visok broj zastupnika gradske samouprave, a naravno i kiseški birovi Ferenc Kuntner ne bi propustio mogućnost za susret s brojnim Hrvatima. Uime HDS-a je dospio dopredsjednik Vince Hergović koga i višestruko vliče srce k ovoj pokrajini. HKD *Kajkavci* iz Umoka je prvi put pohodio Kisege, ali njev nastup je bio vrlo uticajan. Trogirski kot i baranjski tanci jednako su oduševili publiku, a poznate hrvatske melodije od umočkih tamburašev su položile temelj za daljnje dobro raspoloženje. Karol Meršić, predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, posebnimi dari je zahvalio za umočko gostovanje peljaču ansambla Štefanu Kolosaru. Za obilnim večerom začeo se je hrvatski bal, a petrovski Timar-trio je sa svojom muzikom uspješno mobilizirao nabito punu dvoranu. Gosti su se očividno zvanaredno zabavljali, a komu nije stalo do para i gibanja, mogao je uživati u slasti črljenih i bijelih kapljic iz pivnice kiseškoga vinara Mate Štefanića ili u dugi razgovori s gostoljubivimi Hrvatima, sve do bijele zore.

HKD Kajkavci iz Umoka je oduševio kisešku publiku

Zabava je durala do rane zore

Domaćini na balu

-Tiho-

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Ljutovo” u HOŠIG-u

Na poziv Hrvatske samouprave grada Budimpešte, 10. studenog u predvorju naše obrazovne ustanove Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Ljutovo” izvelo je kazališnu predstavu, komediju u dva čina subotičkog pisca Laze Pančića „Daleko nam salaš”.

Na početku predstave oglasila se omiljena melodija „Ja sam rođen tamo na salašu, u ravnicu kraj maloga rita. Ljuljali me talasi Dunava, milovala vojvođanska žita ...”, nagovijestivši kako će se tijekom večeri moći uživati ne samo u promjenljivim i šaljivim prizorima, monolozima i dijalozima amaterskih izvođača seoskoga „zadružnog kolektiva” već i u sočnome bunjevačkom „divanu”, milozvučnoj nam ikavici.

Naime, tijekom scenskih slika koje su se uz uhu ugodne dalmatinsko-primorske zabavne glazbene napjeve nizale predstavljajući radne svakodnevice pojedinaca, članova seoske zadruge, koji su, svaki posebice, isticali svoje radne vrijednosti, odnosno privrženost ili baš neslaganje sa svojim zadružnim predsjednikom koji na koncu, da bi se umilio i svojoj ljubavnici, „ravničare” predlaže na ljetovanje na još nikada viđenome Jadranskom moru. Usputne zgode i nezgode hotelskoga smještaja te „nesritno” vozikanje na čamcu, zadružnu „čeljad” donose na napušteni otok, u neizvjesnost skoroga vraćanja svojim obiteljima. No, problematika se na kraju rješava pronalaskom „čamca” koji ih vraća dalekom, ali srcu i duši bliskom salašu.

Priprava za Božić nosi svitlost u svakidanju škurinu Tvoj slavni dolazak iščekujemo

Advenat – prihod nije samo određeno vrime crkvenoga ljeta. Naš cijeli kršćanski žitak – pojedince i crkveni – stoji pod znakom dolaska Gospodinovoga. Tu činjenicu najlipše izriče mašni poklik: „Tvoj slavni dolazak iščekujemo”. Tako u završni redi nicenokonstantinopolitanskoga vjerovanja, ko nazivamo „velikim vjerovanjem”, molimo: „I iščekujemo goristanje mrtvih i život budućega vijeka”. U ovom vidimo i vjerujemo da smo mi, kršćani, po svojem srcu i duši rođeni iščekivalci. Ali ne u strahu, nego u ufanju. Glasovita je i rič sv. Pavla, kot neka definicija kršćana po koj smo mi oni ki iščekuju „blaženo ufanje, to je dolazak slave velikoga Boga i Spasitelja našega” (Tit 2,13.) Človik ki čeka nije nazaposen. Cijeli advenat se zljiva u temeljnu poruku: za Kristušev dolazak se triba pripraviti.

Svi tri evandjelisti, sinoptičari donošaju takozvani eshatološki govor Jezušev ili nazviščavanje posliđnjih vrimen i događajev. Svaki človik i svaka generacija ima svoja eshatološka vrimena i hipce. Jezuš govori apokaliptičkim jezikom i upućuje na zlamenja. Potribno je kršćanskoj duši da se nauči čitati znake vrimena, da je zna proci-

jeniti i na temelju toga najti zaključke za popravljanje i napredak kršćanskoga žitka. Sam Jezuš u evandjelju prve nedilje adventa upućuje na kozmičke katastrofe i na društvene bezizlaznosti. Za one ki pravo, budno, zaposleno i misleno živu, bit čedu ova zlamenja poticaj za ohrabrenje: „A kad se počne ovo godati, onda se nadignite i podignite glave svoje, ar se približuje spasenje vaše!” (Lk 21,28)

I mi dandanas doživljavamo kozmičke i svakovrsne nevolje: poplavu, sušu, provalu vulkanov, potres, skupoću, nepravične cijene ... Uza to sve kršćani živu u ufanju konačnoga srićnoga savršetka. Mi moramo biti solidarni sa svimi ljudji u istom trljenju i podnašati sve životne neprilike, drugačije nego je svit podnaša, noseći križ za Jezušem, znajuć da On obraća sve na dobro onim ki ga ljubju. Na svoje nazviščavanje drugoga dolaska Kristuševoga sv. Luka nadovezuje svoje specifične teme o istinskom kršćanskom zalaganju, ke si ta slavni dolazak očekuje: nenavezanost na zemaljska dobra, triznost, budnost i stalnost u molitvi. Nek tako ćemo mirne duše i zaufanoga srca moći svaki čas stati pred sina Človičanskoga.

Draga Braća i čitatelji ovoga članka! Kad ljetos nažigali budete na vašem adventskom vijencu prvu sviću, željim vam od srca da u vaš dom, u vaše srce i u vaš žitak dojde moć starih prorokov, naime, nazviščavanje nove budućnosti. A tu budućnost ne stvaramo mi, nego On ki nas išće da nanovo počnemo kad ga iskrenim srcem zazivamo: Pokaži nam, Gospodine, milosrdnost svoju i daj nam spasenje svoje. Hvala Ti, Čekani, da ideš pred nas, da naša lica i srca usmiruješ pogledom najper – u tvoju budućost.

Štefan Dumović

Kemljanci posjetili štacije žitka Mate Meršića Miloradića

Kako znate, mi Kemljanci va septembri smo svečevali 155. obljetnicu rođenja Mate Meršića Miloradića, i zato člani Hrvatskoga kluba u našem selu odlučili su si da čedu proći, pohoditi štacije životnoga puta gradišćanskoga velikana. Sredinom oktobra, skupa s Hrvatima iz Bizonje, rano jutro smo se ganuli na put u Austriju. Prva stanica je bila za svakoga putnika presenetenje, kad ljudem nisam povidala da ćemo pogledati rodnu kuću Franca Liszta. Kad je autobus zastao, nisu znali kade smo i zač ne idemo dalje. Jako im se je vidio mali muzej u Raidigu, tote smo si jačili, molili na ugerskom i na hrvatskom jeziku.

Put nam je dalje peljao u Veliki Borištof, u tamošnjoj crkvi je bio kapelan Mate Meršić, onde smo za njega molili i jačili crkvene jačke. U cimiteru smo položili vijenac i nažgali sviće na grobu Demetera Karala. On je bio ta človik ki je i nam Kemljancem jako čuda pomagao na hrvatskom polju i još i dandanas zahvalno i rado se spomenemo njega. U Filežu smo doznali da je njeva crkva u okolici najveća, i zato vjerniki velu onako u šali da oni imaju baziliku ka je jako lipo uređena. Na Meršićevom rodnom mjestu, u Frakanavi, pri njegovom spomeniku smo takaj položili vijenac spominka i pomolili se uz plamen svić. Lipo sunčano vrime je pomagalo da budemo imali s doživljaji pun dan, kojega ćemo dugo pametiti.

Marija Nović-Štipković

Prijateljski nogometni susret i druženje

Vinkovčani (u žutim majicama) i domaćini pred utakmicu

U sobotu, 19. studenog, u Santovu je odigran prijateljski nogometni susret hrvatskih gostiju iz Vinkovaca i domaće momčadi santovačkih Hrvata, koji je u razgovoru i nazvan susretom rekreativaca, a do njega je došlo na poticaj Joze Blaževa i njegova prijatelja Damira iz Vinkovaca. Budući da je domaća momčad pod pokroviteljstvom mjesne Hrvatske samouprave više puta zastupala Santovce na državnome malonogometnom turniru u Budimpešti, a redoviti su bili i uzajamni susreti s hrvatskim novinarima u Mađarskoj, može se reći da je to nastavak započetog još prije nekoliko godina, radi povezivanja s drugim hrvatskim zajednicama. Po dolasku gostiju u ranim popodnevnim satima i kratkog upoznavanja, u mjesnoj športskoj dvorani u prijateljskom ozračju odigran je nogometni susret koji su 7 prema 6 dobili domaćini. No mnogo važnije bilo je prijateljsko druženje što je uslijedilo u okviru zajedničke večere, a koje će se nastaviti u proljeće iduće godine kada će Santovci uzvratno gostovati u Vinkovcima.

UNDA – Pred kratkim je utemeljen i u ovom selu mišani jačkarni zbor, pod peljanjem Sabine Balog i Terezije Kiš. No, ov zgoditak i za to nij veliko presenetenje jer Undanke i prilikom svojih nastupov s ansambлом „Veseli Gradišćanci” su bezbroj puta dokazale glazbenu savršenost. Zasad u grupi broju kih 15 jačkarov, a na repertoaru su im hrvatske narodne kot i crkvene jačke. Tajedno jedanput se najdu na probi, ali ne samo mješćani nego imaju i jačkare iz Kisege ki su se rado priklijučili Undancem. Njev prvi nastup znatiželjno čekamo 4. decembra, nedilju, na Adventskom koncertu u Sambotelu, a tamburaška maša na undanskoj polnoćnici uz njevo jačenje je jur tradicija.

SYKES™

**MOGUĆNOST POZICIJE
U PUNOM RADNOM VREMENU!**

**Pobjednik u istraživanju
„Najbolje radno mjesto 2001.“, tvrtka
Sykes Közép-Európa Kft.,
pozivni centar u Budimpešti traži
operatora koji govori na
hrvatskom/slovenskom jeziku**

Zahtjevi:

- Poznavanje hrvatskog/slovenskog, kao materinskog jezika
- Stručna sprema barem srednjega stupnja
- Poznavanje engleskog jezika
- Poznavanje računala na korisničkoj razini
- Izvršno iskustvo u komunikaciji i u rješavanju problema

Životopise na engleskom ili mađarskom jeziku slati na adresu:

Sykes Közép-Európa Kft.
Mađarska, 1116 Budapest, Hauszmann A. u. 3/B.
Fax: +36-1-382-10-29
e-mail: emese.ball@bud.hu.sykes.com

HRVATSKA KRONIKA

30. studenoga 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 1. prosinca 2005. u 14.05 na II. programu)

Izložba hrvatskih glazbala u Pečuhu
Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Nova premijera – dječja predstava
u Hrvatskom kazalištu u Pečuhu
Adventska pjesma iz Koljnofa
Urednik: Mišo Balaz

Hrvatska narodna glazbala

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, Hrvatskoga kluba Augusta Šenoa i Etnografskog odjela Muzeja Janus Pannonius, 17. studenog svečano je otvorena izložba *Hrvatska narodna glazbala u vremenu i u prostoru*. Izložba je otvorena u pečuškom Etnografskom muzeju, a otvorio ju je mr. sc. Krešimir Galin, etnomuzikolog, autor izložbe. Na otvaranju su sudjelovali i Ženski pjevački zbor Augusta Šenoa i Orkestar Vizin pod vodstvom Zoltána Vízvárija. Nazočne, među

njima i ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Nikolu Jelinčića,

voditelja Matičina Odjela za manjine Hrvoja Salopeka te ravnatelja muzeja Baranjske županije Zoltána Huszára u ime domaćina pozdravio je voditelj Hrvatskoga kluba Augusta Šenoa Mišo Hepp.

Izložba Hrvatska narodna glazbala predstavlja suvremeno bogatstvo tradicijskog instrumentarija, te kulturnu mnogostrukost Hrvata i hrvatskoga prostora. Uz izložbu, pod vodstvom autora mr. sc. Krešimira Galina, organizirana je i glazbena radionica koja je bila namijenjena posebno učenicima osnovne i srednje škole, pripadnicima hrvatske urođene manjine. Uz predavanja zainteresirani su imali mogućnost proučavati hrvatske tradicijske instrumente, razmotriti pojedina tradicijska glazbala koja pokazuju kulturne posebnosti i poznata su samo kod Hrvata. Npr.: reglasta, klepetaljka, zvrk, diplice presvučene kožama barskih pijavica. Osim toga su bila izložena i neka glazbala koja ukazuju na pretkršćanske (pišta, slavič, čurlin u obredu pozdrava sunca) i pretpovijesne (zujalice, tj. grnavice u obredu plodnosti, tj. magiji izazivanja kiše) korijene. Također su bili izloženi i instrumenti koji svojim imenom i ustrojem ukazuju na daleko mezopotamsko i indoiransko podrijetlo (tambure dvožice). Slično, na daleke korijene, tj. kulturne veze s otokom Kretom su nas uputila dvostruka zvona.

Renata Božanović

